

спективи», присвячене проблемам становлення національної правової системи, яка відповідає високим критеріям гуманізму та демократії.

За активної участі вченого на Харківщині почався рух меценатської підтримки дитячих навчальних закладів для дітей-сиріт. В.Я. Тацій став ініціатором створення в 1997 р. Харківського обласного вищого гуманітарного училища для дітей-сиріт і дітей із матеріально необлаштованих і соціально незахищених родин і вже понад 10 років очолює Опікунську раду училища.

Завдяки успіхам Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого та Академії правових наук України, керівництво якими здійснює Василь Якович, Харків набув статусу «правової столиці» – провідного юридичного центру України. Значну увагу вчений приділяє харківській громаді, беручи активну участь у її житті не лише як керівник потужних навчального та наукового закладів, але і як член виконавчого комітету Харківської міської ради. Під його керівництвом Національна юридична академія імені Ярослава Мудрого взяла активну участь у підго-

товці Харкова до проведення фінальної частини чемпіонату Європи з футболу «Євро-2012».

В.Я. Тацій удостоєний звання Героя України з врученням ордена Держави (2004). Нагороджений орденами князя Ярослава Мудрого V, IV і III ступенів (1995, 1998, 2009), орденом «За заслуги» II ступеня (2000), Почесними грамотами Верховної Ради України (2001) та Кабінету Міністрів України (2002), орденом «Знак Пошани» (1981), 2-ма медалями (1970, 1984). Він заслужений діяч науки і техніки України (1989), державний радник юстиції II класу, лауреат Державної премії України в галузі архітектури (2001) та Державної премії України в галузі науки і техніки (2004), премій імені В. Вернадського (2001), імені Ярослава Мудрого (2001, 2002), «Феміда-99»; має ряд відомчих, громадських, церковних нагород та урядові нагороди інших держав.

Наукова громадськість, колеги та учні сердечно вітають Василя Яковича з ювілеєм, бажають йому міцного здоров'я, невичерпної енергії та втілення всіх творчих задумів.

60-річчя академіка НАН України В.А. СМОЛІЯ

1 січня виповнилося 60 років знаному історикові академіку НАН України Валерієві Андрійовичу Смолію.

В.А. Смолій народився 1950 р. у с. Авратині на Хмельниччині. 1970 року закінчив Кам'янець-Подільський педагогічний інститут. Протягом 1970–1972 рр. працював учителем Волосівської 8-річної школи на

Житомирщині та Богданівської середньої школи на Тернопільщині, асистентом у Ніжинському педагогічному інституті. З 1972 року його наукова діяльність пов'язана з Інститутом історії АН України, де Валерій Андрійович пройшов шлях від аспіранта до завідувача відділу історії середніх віків і директора, яким його призначено в 1993 р.

У 1975 р. він захистив кандидатську дисертацію на тему «Возз'єднання Правобережної України з українськими землями у складі Російської держави», а в 1985 р. — докторську дисертацію на тему «Суспільна свідомість учасників народних рухів України (друга половина XVII–XVIII ст.». У 1992 році його обрано членом-кореспондентом, а в 1995-му — академіком НАН України.

В.А. Смолій — визнаний фахівець у галузі історії України доби Середньовіччя й раннього Нового часу, засновник сучасної медієвістичної та новістичної шкіл. Він один з ініціаторів відновлення археографічної роботи в Україні.

Серед пріоритетів наукової діяльності вченого — проблеми історії українського козацтва; національно-визвольних змагань українського народу; формування суспільної свідомості українського соціуму; становлення національного етносу та самобутнього розвитку його культури; перебігу державотворчого процесу в Україні в XVII–XVIII ст.; міждержавних відносин у Центрально-Східній Європі раннього Нового часу та місця й ролі в них українського фактора. Чільне місце в його науковому доробку посідають методологічні роботи.

З-під пера Валерія Андрійовича вийшло близько 800 наукових праць, зокрема низка шкільних та університетських підручників і монографій, присвячених історії України доби Середньовіччя, проблемам визвольного руху й суспільної свідомості козаків і селян, державотворення, історії козацтва. Як автор та член редколегій, він неодноразово брав участь у фундаментальних колективних працях, виступив ініціатором створення п'ятнадцяти томної серії «Україна крізь віки», що у 2001 р. відзначена Державною премією України в галузі науки і техніки; підготовки багатотомної «Енциклопедії історії України», серії біографічних нарисів «Особистість і

доба». Під його керівництвом вийшла низка колективних праць, серед яких: «Все про Україну» (К., 1998), «Уряди України у XX столітті: науково-документальне видання» (К., 2001), «Видатні діячі України минулих століть: Меморіальний альманах» (К., 2001), «Київ: Енциклопедичне видання» (К., 2001), «Нариси з історії дипломатії України» (К., 2001), «Політичний терор і тероризм в Україні XIX–XX ст.» (К., 2002), 3-й том фундаментального академічного видання «Історія української культури» (К., 2003), «Голод 1932–1933 років в Україні: причини та наслідки» (К., 2003), «Україна — козацька держава. Ілюстрована історія українського козацтва у 5175 фотосвітлинах» (К., 2004), «Історія українського селянства: Нариси у 2 ч.» (К., 2006), «Історія українського козацтва: Нариси у 2 ч.» (К., 2006).

В.А. Смолій — головний редактор «Українського історичного журналу» (з 1995 р.), «Зводу пам'яток історії та культури України» (у 28 т.); член редколегії 50-томного видання творів М.С. Грушевського, 5-томної «Історії української культури», часописів «Краєзнавство», «Архіви України», «Київська старовина», міжвідомчого наукового збірника «Архівознавство. Археографія. Джерелознавство», один із засновників і відповідальний редактор циклу видань серії «Пам'ятки історії України», відповідальний редактор близько 300 колективних та індивідуальних монографій, добірок документів, перевидань історіографічної спадщини, збірників наукових праць. Валерій Андрійович очолює Наукову раду з проблеми «Основні закономірності вітчизняної історії дожовтневого періоду», Українську філію Міжнародного наукового товариства з питань вивчення XVIII ст., є президентом Національного комітету з питань вивчення країн Південно-Східної Європи, головою Ради з питань вивчення наукової спадщини та політичної діяльності академіка М. Грушевського.

Упродовж 1997–1999 рр. він був віцепрем'єр-міністром України з питань гуманітарної політики. З 1997 р. Валерій Андрійович – член Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки, а з 1998 р. – член Президії НАН України. В.А. Смолій нагороджений відзнакою Президента Украї-

ни (1996), орденом князя Ярослава Мудрого V ст. (2000), IV ст. (2004).

Наукова громадськість, колеги та друзі щиро вітають Валерія Андрійовича з ювілеєм, зичать йому активного довголіття, нових злетів у науковому пошуку задля блага нашої Вітчизни.

60-річчя академіка НАН України М.С. ВЕСЕЛОВСЬКОГО

6 січня виповнилося 60 років знаному вченому-біофізику академікові НАН України Миколі Сергійовичу Веселовському.

Наукова діяльність М.С. Веселовського в галузі біології нервової системи, зокрема біології нервових клітин, широковідома світовій науковій спільноті. Він уперше в світі відкрив низку нових електрокерованих іонних каналів, що започаткувало новий напрям у світовій нейрофізіології. Микола Сергійович дослідив потенціалокеровані електрозбуджувальні іонні канали в соматичній мембрані нервових клітин ссавців, серед них «ТТХ-нечутливі» натрієві та низькопорогові кальцієві канали. За його участю виявлено зв'язок кальцієвих каналів із внутрішньоклітинною системою обміну циклічних нуклеотидів у нервових клітинах. Уперше на молекулярному рівні проведено вивчення розподілу іонних каналів у соматичній мембрані нервових клітин під час їх диференціювання та онтогенетичного розвитку.

Протягом останніх років М.С. Веселовський успішно досліджує фундаментальні біологічні властивості синаптичної передачі за допомогою розроблених ним унікальних методів. Так, метод дослідження окре-

мих центральних синапсів допоміг з'ясувати, що викид нейромедіатора з пресинаптичної терміналі багатоквантовий, а також розкрити нові властивості самого механізму викиду. Також уперше в світі були застосовані методичні прийоми, які дали можливість у перебігу експерименту прямо пов'язати в реальному часі зміни концентрації кальцію всередині поодинокій гальмівній терміналі, імовірність вивільнення нейромедіатора та амплітуду постсинаптичної відповіді. Дані цих досліджень узагальнено в монографії «Биофизика одиночного синапса» (у співавторстві із С.А. Федуловою та П.Г. Костюком), а її автори нагороджені премією ім. О.О. Богомольця НАН України (2005).

Учений – автор більше ніж 140 наукових праць, опублікованих у вітчизняних та міжнародних журналах, монографії, глав та розділів у 2 вітчизняних та 5 міжнародних монографіях.

Упродовж 1990–1995 рр. М.С. Веселовський працював у відділі нейрофізіології Інституту психіатрії Макса Планка в Мюнхені, у 1996–1997 рр. – у лабораторії фізіології розвитку Інституту фізіології медичного факультету (Шаріте) університету ім. Братів Гумбольдів (Берлін), а у 2002 році –